

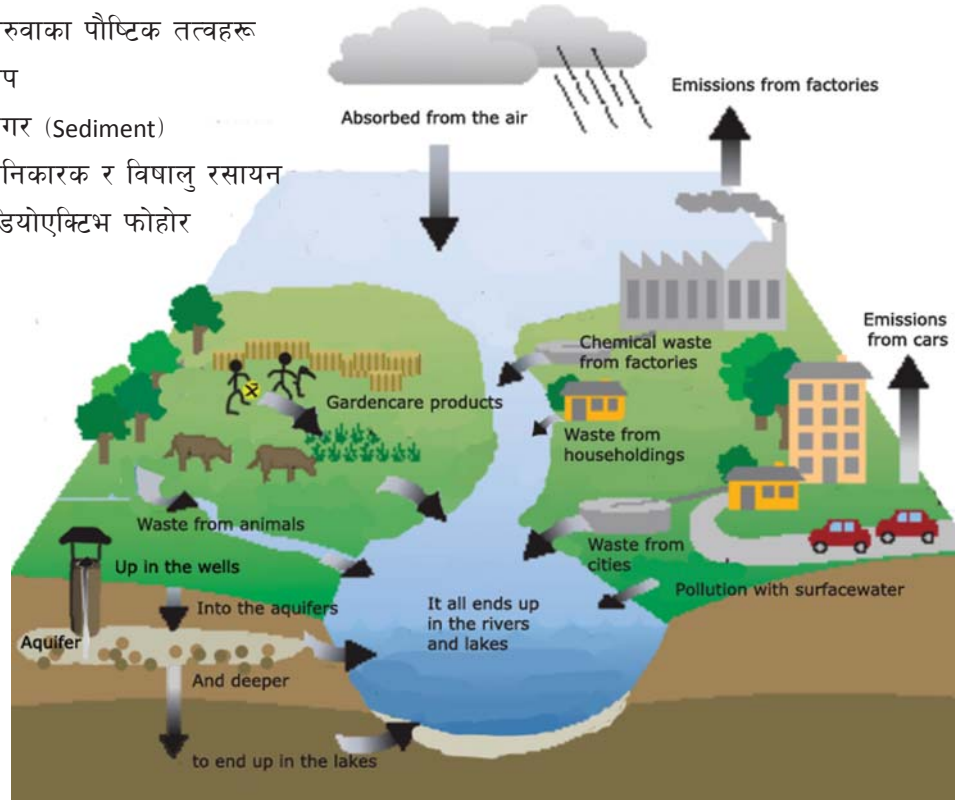
अध्याय २: पानीको स्रोतको जानकारी क्रियाकलाप : आफ्नो वरिपरिको पानीको स्रोत बारे जानौं

अवधारणा

प्राकृतिक रूपमा माथिल्लो भेगवाट आएको पानी खोला, नाला, नदीहुँदै समुद्रमा गएर मिसिन्छ । सानो परिमाणमा रहेका जैविक वा अजैविक प्रदूषण प्राकृतिक रूपमा आफै विलय हुन्छ र त्यसले पानीको स्रोतमा कुनै किसिमको असर पुऱ्याउँदैन । तर, ठूलो मात्रामा भने यी प्रदूषणहरूले निकै ठूलो असर पुऱ्याउँदछ । त्यस्ता विविध प्रदूषणले पानी र पानीमा पाइने विविध प्रकारका बोटविरुवा र जीवजन्तुहरूमा पनि ठूलो असर पार्दछ । धेरै प्रदूषणहरू हामी मानिसकै कारणले गर्दा भइरहेका हुन्छन् तर पनि सबै किसिमका प्रदूषणहरू मानिसले नै उत्पन्न गरेका हुन्छन् भनेर भन्न सकिँदैन । ज्वालामुखी विस्फोटन र अन्य प्राकृतिक कारणले पनि पानीका स्रोतहरू प्रदूषत हुने गर्दछन् ।

मुख्यतया जलप्रदूषक ६ प्रकारका हुन्छन् ।

१. कुहिने फोहोर
२. बिरुवाका पौष्टिक तत्वहरू
३. ताप
४. थेंगर (Sediment)
५. हानिकारक र विषालु रसायन
६. रेडियोएक्टिभ फोहोर

उद्देश्य

यस क्रियाकलापले विद्यार्थीहरूलाई उनीहरूको क्षेत्र वा हाता वरिपरि भएका विभिन्न प्रकारका प्रदूषण र तिनीहरूको कारण पत्ता लगाउन मद्दत पुऱ्याउनेछ । साथै विद्यार्थीहरूले जथाभावी फोहोरमैलाको अव्यवस्थित विसर्जनले कसरी हाम्रो पानीका स्रोतहरूमा असर पुऱ्याएका हुन्छन् भनेर बुझ्नेछन् । यस क्रियाकलापले विद्यार्थीहरूलाई आफ्नो कक्षाकोठाभन्दा बाहिर निस्केर प्रदूषणको बारेमा बुझ्ने मौका प्रदान गर्नेछ ।

यो क्रियाकलाप कक्षा आठको स्वास्थ्य, जनसंख्या र वातावरण शिक्षाको पाठ 'जनसंख्या र वातावरणको परिचय' विषयमा अर्न्तगत गर्न गराउन सकिन्छ ।

स्रोत र सामग्रीहरू

१. कागज
२. सिसाकलम
३. क्लिपबोर्ड
४. रवरको पन्जा
५. पानीकागजको भोला

गतिविधि र प्रक्रिया

स्थलगत भ्रमण

१. सिमसार क्षेत्रको क्षेत्रगत भ्रमणको व्यवस्था मिलाउने ।
२. भ्रमणमा प्राप्त जानकारीको अभिलेख राख्न एक प्रतिनिधिको छनोट गर्ने ।
३. सिमसार क्षेत्रमा पुगेपछि उक्त क्षेत्रको वरिपरि

ध्यान दिएर अवलोकन गर्ने र जति सक्दो धेरै स्रोत र प्रदूषणका प्रकारहरू पत्ता लगाउने ।

४. विभिन्न प्रकारका प्रदूषणहरूको अभिलेख लिइसके पछि त्यहाँ छरिएर रहेका फोहरलाई कुहिने र नकुहिने फोहरमा वर्गिकरण गरी टिपोट गर्ने र आफ्नो विद्यालयमा लगेर फोहोर फाल्ने डस्टबिनमा हाल्ने । सकेसम्म फोहर सङ्कलन गर्दा पन्जा लगाउने ।

५. कक्षाकोठामा फर्किसकेपछि आफूले अवलोकन गरेको प्रदूषणको बारेमा र पानी वरिपरिका फोहोरलाई केकस्तो तरिका अपनाएर नियन्त्रण गर्न सकिन्छ भनेर छलफल गर्ने ।

६. धेरैजसो आँखाले देखिने प्रदूषण ठोस रूपमा रहने हुनाले आफ्ना साथीहरूसँग आँखाले देख्न नसकिए तापनि त्यहाँ हुन सक्ने प्रदूषणहरूका बारेमा छलफल गर्ने ।

